

Općina Zlatar-Bistrica

1. Gotalovec — kapela Sv. Petra
2. Budinščina — župna crkva
3. Zajezda — dvor (dom za rehabilitaciju)
4. Belec — kapela Sv. Jurja
5. Lobor — dvor (dom staraca)
6. Zlatar — župni dvor
7. Selnica Gornja — dvor Rukavina
8. Belec — župni dvor
9. Zajezda — župna crkva
10. Ščrbinec — dvor
11. Donja Batina — kapela Sv. Jakoba
12. Lovrečan — kapela Sv. Lovre

Općina Pregrada

1. Hum na Sutli — dvor Mali Tabor
2. Taborsko — župna crkva
3. Vinagora — župna crkva
4. Bežanec — dvor
5. Pregrada — župni dvor
6. Pregrada — župna crkva
7. Desinić — dvor Veliki Tabor

Obrađeni objekti — spomenici kulture dostavljeni su u dogovorenom elaboratu Komisiji za otklanjanje štete od elementarnih nepogoda Sabora SR Hrvatske dne 13. travnja 1982. Ukupni iznos procijenjene štete na navedenim spomenicima iznosi: 1,380,655.000 dinara.

Za navedene oštećene objekte izradili smo u listopadu prijedlog dinamike radova na njihovoj obnovi i to dostavili općinskim Komisijama za procjenu šteta od elementarnih nepogoda.

U daljnjem razmatranju saborska Komisija za otklanjanje šteta od elementarnih nepogoda na temelju detaljnog seizmološkog izvještaja izostavila je područja Križevci, Varaždin, Zaprešić i Zelina, budući da potres na tim područjima nije prešao 6 stupanj jačine po MCS ljestvici.

Na navedenim objektima do sada su izvršeni radovi djelimičnog asaniranja u župnoj crkvi u Zajezdi, u tijeku su radovi na kapeli u Prepolnom i u Gotalovcu. Očekuju se sredstva od Komisije za otklanjanje štete od elementarnih nepogoda Sabora kako bi se moglo započeti sustavnim radom na obnovi stradalih spomenika kulture.

Aktualni problemi zaštite Dubrovnika

Želimir Laszlo

Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb

Godine 1979. zadesio je Dubrovnik te-
žak potres. S obzirom da je Dubrovnik

kao cjelina izuzetno vrijedan spomenik kulture i da je koncentracija pojedinačnih kulturnih dobara u njemu vrlo visoka, štete koje je prouzročio potres bile su za našu kulturnu baštinu velike. Nakon prvog šoka prišlo se evidenciji štete, napravljeni su programi sanacije, društvo je prikupilo sredstva i pristupilo se zaštitnim radovima. No upravo tu, u načinu zaštite oštećenih objekata, pojavila su se različita mišljenja o svrhovitosti i dopustivosti pojedinih zahvata. Neki su radovi u tijeku, a za neke se tek pripremaju projekti. Stoga se ukazala potreba da jedna stručna komisija konzervatora izađe na teren i, nakon pregleda objekata i projektne dokumentacije, iznese svoje mišljenje. Takva komisija formirana je pri Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture na inicijativu Restauratorskog zavoda i svih direktora zavoda za zaštitu spomenika kulture u SR Hrvatskoj. Komisija je djelovala u sastavu: prof. Stjepko Humel, direktor Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture (predsjednik): sveuč. prof. dipl. ing. arh. Bruno Milić (član): prof. Davor Domančić, direktor Regionalnog zavoda u Splitu (član): prof. Miljenko Domijan, direktor Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zadru i predsjednik Društva konzervatora Hrvatske (član): prof. Branko Lučić, direktor Regionalnog zavoda Zagreb (član).

Komisija je imala zadatak da pregleda sljedeće kapitalne spomenike kulture u Dubrovniku: Knežev dvor, katedralu, zgradu Muzičke škole i vijećnicu. Svi spomenuti objekti oštećeni su potresom 1979. godine. Komisiji su u radu pomagali: prof. Tomislav Šuljak, dipl. ing. arh. Lucijana Peko, dr. Nada Grujić, dr. Željko Rapanić, prof. Vinko Štrkalj, dr. Dražen Aničić, dipl. ing. arh. Petar Kušan i ing. Hrvoje Macan. Komisija je zaključila da je broj stručnjaka u Zavodu za zaštitu spomenika kulture i prirode u Dubrovniku nedostatan da bi mogao svladati zadatke u vezi s obnovom kapitalnih spomenika Dubrovnika, a da su novčana sredstva odobrena za prethodna i prateća istraživanja na spomenutim spomenicima bila apsolutno nedostatna za potrebni obim istraživanja (svega 1,800.000 dinara), a sredstva za prateća istraživanja u tijeku radova nisu ni predviđena.

Zbog svega toga nisu izvršena sva istraživanja u potrebnom obimu, pa nastaju znatne štete (kako na spomeničkom svojstvu, tako i u financijskom pogledu), s obzirom da istraživanja u »hodu«, koja se provode u teškim uvjetima, već započetih građevinskih radova povremeno zadržavaju skupu

operativu i prouzrokuju česte izmjene u projektu.

Već samo ovaj zaključak komisije trebao bi biti dostatnim razlogom za zabrinutost svih onih kojima je do dubrovačkih spomenika kulture stalo.

Komisija je i dalje mišljenja da arheološki nadzor koji se provodi u tijeku radova ne može biti zamjenom za sustavna istraživanja, koja je trebalo provesti prije građevinskih radova na objektima koji se obnavljaju (naročito na Kneževu dvoru), jer je dokazana tvrdnja konzervatora da građevinski radovi ne dopuštaju pravilan tijek istraživanja, pa je tako došlo i do neželjenih posljedica po spomenički značaj tog izuzetno vrijednog spomenika Dubrovnika i Hrvatske. Tako su porušeni dijelovi temeljnih zidova u zapadnom krilu Dvora i u prostoru sjeverozapadne kule. Spomenuti temeljni zidovi pokazivali su najstarije dijelove te građevine, koja se kroz stoljeća gradila i dograđivala. Koliko su značajna takva istraživanja najnižih slojeva zgrada u gradu najbolje pokazuje vrijednost nalaza u dubrovačkoj katedrali, u kojoj se (i jedino u njoj) istraživački radovi odvijaju na propisan, pa zato i zadovoljavajući način, a koji iz temelja mijenjaju naše dosadašnje poznavanje prošlosti Dubrovnika.

Sve to po mišljenju komisije ukazuje na propuste u ukupnoj organizaciji radova na obnovi dubrovačkih kapitalnih spomenika, pri čemu nisu predviđeni osnovni i nezaobilazni radovi na konzervatorskoj dokumentaciji. Stoga barem sada treba osigurati sredstva za te radove pri već započetoj obnovi na Dvoru, katedrali i Muzičkoj školi, a za objekte koji su predviđeni u daljnjim fazama obnove konzervatorsku dokumentaciju treba financirati i izvesti prije svih radova, pa i samoga projektiranja obnove. Nedopustivo bi bilo da se uobičaji praksa da istražni radovi »trče« za operativom.

S obzirom na izvanredan značaj pojedinačnih spomenika i urbane cjeline Dubrovnika, koja se nalazi na popisu svjetske kulturne baštine, komisija smatra apsolutno potrebnim da svaki projekt obnove, asaniranja, restauratorskih i konzervatorskih radova, mora dobiti suglasnost Republičke komisije za ocjenu projekata zaštitnih radova na spomenicima kulture.

Tako problem načina obnove spomenika kulture u Dubrovniku vidi komisija konzervatora. Vjerujemo da postoje i drukčija mišljenja (bilo u cjelini, bilo u pojedinim detaljima), jer konačno radi se o najznačajnijem kulturnom blagu SR Hrvatske i vrlo složenim konzervatorskim problemima.

Redakcija »Informaticae Museologicae« spremna je prepustiti dio prostora svim ustanovama ili pojedinim stručnjacima, koji mogu i žele reći svoju riječ i mišljenje o ovom problemu, vjerujući da otvorena i javna diskusija može samo pomoći raščišćavanju dilema, što obnovi spomenika kulture u Dubrovniku može samo pomoći.

Park Maksimir — spomenik kulture

Nada Benić-Hlebec

Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb

Nije slučajno izradba Programa i Provedbenog urbanističkog plana uređenja i korištenja parka Maksimir jedna od najznačajnijih akcija koja je pobudila najviše interesa i učešća kako stručne tako i šire javnosti grada. To je samo još jedna potvrda činjenici da se radi o izvanredno značajnom, vrijednom i specifičnom fenomenu individualnosti i prepoznatljivosti Zagreba. U tom kontekstu razumljivi su i jedini logički oni naponi zajednice koji vode ka očuvanju i njegovanju svih svojstava ovog prostora, koji ga čine spomenikom prirode i kulture.

Želja nam je ukazati na dosadašnji tijek rada na ovom velikom zadatku koji je potvrdio neophodnost pravovremenog interdisciplinarnog stručnog i društvenog uključivanja u ovu akciju, posebno s aspekta zaštite i ispravne valorizacije i spoznaje ovog povijesnog prostora grada.

U ovoj složenoj akciji Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu uključio se je 1977. godine, u okviru elaborata Pripremnih radova za izradu PUP-a parka Maksimir, obradivši posebno građevinsku baštinu parka.

Tek je prva projekcija Programa 1981. godine predlaganjem novih sadržaja i intervencija ukazala na potrebu detaljne analize i preciznu valorizaciju spomeničkih svojstava i karakteristika *ukupnog spomeničkog prostora*, te jasno definirati *spoznaju koncepcije parka Maksimir*.

Tako se desilo da se postojeća zapuštenost i postupna degradacija u Programu tumačila »konceptijskom nedorečenošću« i prema tome »potrebi traženja novih rješenja (...).« Ovakva valorizacija i predodžba o Maksimiru uvjetovala je između ostalog predlaganje niza prekapacitiranih i agresivnih sadržaja i volumena koji u pojedinim slučajevima (na pr. sportski

tereni i objekti u Štefanovečkoj dolini) nisu ni u kakvom funkcionalnom, ali su u nekvalitetnom prostornom odnosu s postojećim parkom.

Velika zainteresiranost i uključivanje javnosti, a posebno stručnjaka svih profila, naišla je na odraz i u radu i posebnoj angažiranosti Komisije za stručnu ocjenu provedbenih urbanističkih planova Izvršnog vijeća Skupštine grada Zagreba. Naime, 5 uzastopnih sjednica Komisije omogućilo je detaljnu raspravu u okviru koje je izražen i stav Regionalnog zavoda u pogledu definiranja koncepcije i spoznaje spomeničkih karakteristika svojstava prostora parka Maksimir. U tom stavu naglašava se nedvojbenost planiranog prostora s jasno postavljenom koncepcijom iz koje proizlazi njegov karakter pejzažnog parka engleskog tipa predviđala krivo protumačena »nedorečenost« ovakve koncepcije predviđala je maksimalnu povezanost s okolnim nekad neizgrađenim prostorima i prostranstvima, koja su povezivala park kako prostorno tako i vizualno s Medvednicom i Savom. Danas je, međutim, ovaj posebno vrijedan kontakt moguće slijediti još jednom na istočnom dijelu zaštićene zone parka Maksimir do potoka Štefanovec.

U tom smislu Regionalni zavod je ukazao na nesrazmjer predloženih novih intervencija i sadržaja u prostoru parka i u njegovim rubnim zonama prema nužnim i očekivanim pokazateljima stanja očuvanosti parka, uzroka njegovog postupnog degradiranja i prijedloga za njegovo očuvanje, uređenje i adekvatno korištenje.

Ovakvo reagiranje Zavoda bilo je samo jedno od niza jasno izraženih stručno argumentiranih i dobronamjernih upućenih preporuka i sugestija za daljnji rad na konačnoj projekciji Programa i PUP-a uređenja i korištenja parka Maksimir na osnovu kojih su formirani zaključci Komisije.

Iz materijala PUP-a prezentiranih na javnoj raspravi, koja je pri kraju, moguće je konstatirati da se akceptiranjem zaključaka komisije kreativnost autora plana nije umanjila već usmjerila u pravcu istinske spoznaje i kvalitetne revitalizacije postojećih ali ugroženih vrijednosti i specifičnosti Maksimira dajući im zasluženi prioritet.

Uređenje zgrada ZAVNOH-a

Zofia Mavar

Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb

Dogovori o namjeni i uređenju spomen-domova Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske otpočeli su prije 10-tak godina. Odbor Sabora za spomen-obilježavanje povijesnih događaja i ličnosti godine 1978. donio je zaključak da se izradi program zaštite i namjene objekata u Otočcu, Plaškom i Topuskom (u kojima su tijekom narodnooslobodilačke borbe održana I, II i III zasjedanja ZAVNOH-a i prihvaćene značajne odluke i rezolucije od posebnog povijesnog značaja za SR Hrvatsku), s namjerom trajne zaštite i očuvanja autentičnosti tih objekata. Ti objekti spadaju u građevinski fond prošlog stoljeća i nalaze se u lošem građevinskom stanju zbog dotrajalosti, neodržavanja i neadekvatne namjene, iako su kao spomenici narodne revolucije svrstani u najvišu vrijednosnu kategoriju.

Financijska sredstva za potrebe saniranja i uređenja spomenutih objekata osigurava Sabor SRH, dok programe aktivnosti, sadržaje i održavanje zgrada financiraju društveno-političke jedinice putem SIŽ-ova u oblasti kulture općina na području kojih se nalaze domovi. Investiciono održavanje financirat će Sabor SRH.

Za nosioce izradbe programa zaštite i namjene imenovani su Republički zavod za zaštitu spomenika kulture Hrvatske i Muzej revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu.

Stručnjaci Republičkog zavoda snimili su svu postojeću dokumentaciju o objektima, te upotpunili manjkavu tehničku dokumentaciju. Zatim su, na osnovi sugestija nadležnih društveno-političkih zajednica i organizacija (Muzeja revolucije naroda Hrvatske iz Zagreba i Historijskog arhiva iz Karlovca), te izvršenih analiza podobnosti prostorija za preuzimanje predloženih sadržaja, izradili idejna rješenja adaptacija. U tijeku izradbe prijedlozi rješenja akceptirani su od strane operativnih odbora na čelu kojih su poznati borci i revolucionari, ugledni društveno-politički radnici i od Odbora Sabora za spomen-obilježavanje povijesnih događaja i ličnosti.

Građevinski radovi su u tijeku, a prezentacija objekata predviđa se za 40-godišnjicu spomenutih povijesnih događaja, tj. do 1984. godine.